

Finland

- Ga eilandhoppen in de Åland-archipel
- Beleef de Finse steden tijdens een stedentrip naar Helsinki, Tampere of Oulu
- Maak kennis met de Samen in Inari
- Ga op berensafari langs de Russische grens
- Wandel de lange of korte Karhunkierros in nationaal park Oulanka
- Ervaar het noorderlicht in Luosto

Inhoud

- 7 Kaarten en plattegronden
- 9 Woord vooraf

1 11 Finland: een kennismaking

- 12 Ligging
- 13 Bestuur
- 13 Economie
- 17 Bevolking
- 22 Sport
- 23 Literatuur
- 25 Beeldende kunst
- 27 Muziek
- 29 Architectuur
- 31 Werelderfgoed

2 35 Geschiedenis

- 36 Prehistorie
- 38 Vikingtijd
- 38 Late middeleeuwen
- 41 Vasatijd
- 42 Zwedens Gouden Eeuw
- 44 Strijd tegen Rusland
- 49 Zelfstandigheid
- 50 Drie oorlogen
- 52 Na de oorlogen

3 57 Natuur

- 58 Geologie
- 60 Klimaat
- 61 Flora en fauna
- 67 Nationale parken

4 71 Åland

- 72 Fasta Åland en de archipel
- 83 De zuidoostelijkste scheren
- 85 Tips en adressen

5 89 Het hart van Zweeds Finland

- 90 Åbo/Turku
- 96 Nådendal/Naantali
- 98 Scherenkust van Egentliga Finland
- 101 Ten zuiden van Turku
- 103 Ten noorden van Turku
- 109 Tips en adressen

6 113 Zuid-Finland

- 114 Tammisaari/Ekenäs
- 116 Hanko/Hangö
- 118 Porvoo/Borgå
- 119 Loviisa/Lovisa
- 120 Kotka
- 123 Hamina/Fredrikshamn
- 124 Lappeenranta/Villmanstrand
- 126 Lahti/Lahtis
- 127 Hämeenlinna/Tavastehus
- 129 Tips en adressen

- 7 135 Helsinki**
136 Historisch centrum
140 Oude centrum
144 Kluuvi/Gloet
146 Esplanadi en het Designdistrict
(Punavuori/Rödborgen)
150 Groot-Helsinki
156 Tips en adressen

- 8 163 West-Finland**
164 Langs de kust
167 Vasa/Vaasa
173 Kokkola/Karleby
174 Jyväskylä
176 Tampere/Tammerfors
183 Tips en adressen

- 9 187 Oost-Finland**
188 Savonlinna/Nyslott
191 Mikkeli/Sankt Michel
193 Joensuu
195 Kuopio
201 Varkaus
203 Tips en adressen

- 10 207 Noord-Finland**
208 Oulu/Uleåborg
213 Oulu
216 Kajaani/Kajana
222 Kuusamo/Guossán
228 Tips en adressen

- 11 231 Lapland**
232 Lappi/Lapland
239 Rovaniemi/Roavvenjárga
241 Pyhä-Luosto
242 Noord-Lapland
256 Tips en adressen
277 Register

- i 258 Praktische reisinformatie**

- r 277 Register**

Kaarten en plattegronden

8	Overzicht Finland	91	Åbo/Turku
14	De regio's en de historische provincies (1634-1997)	115	Zuid-Finland
43	Het Zweedse Rijk met per gebied het jaar van de uitbreiding en tussen haken het jaar van verlies	138	Helsinki/Helsingfors
68	De vegetatiezones en de nationale parken van Finland	165	West-Finland
73	Åland	178	Tampere/Tammerfors
		189	Oost-Finland
		209	Noord-Finland
		211	Oulu/Uleåborg
		233	Lapland

Woord vooraf

Finland staat bekend als ‘het land van de duizend meren’, maar het heeft meer te bieden dan alleen water. Het land biedt niet alleen een heel diverse natuur, maar ook veel cultuur. Die natuur varieert van de scherenkust in het zuiden met tienduizenden eilanden, via de bossen en meren van Midden-Finland tot de uitgestrekte en vrijwel ongerepte vlaktes en bergen van Fins Lapland. En de cultuur? Wereldberoemd zijn de muziek van Jean Sibelius, de architectuur van Alvar Aalto en het design van Marimekko.

De geschiedenis van het land wijkt nogal af van de rest van Europa. Eeuwenlang maakte het deel uit van Zweden en was het een pion in het machtsspel tussen dat land en grote buur Rusland. In het begin van de 19de eeuw werd heel Finland Russisch. Daar kwam na de Russische Revolutie weliswaar een einde aan, maar helemaal ontspannen was de situatie nooit en in de Tweede Wereldoorlog laaide de strijd weer op. Nu is Finland een volwaardig lid van de NAVO en de Europese Unie, en kun je er met euro's betalen.

Wanneer je ook gaat, het land heeft altijd wat extra's te bieden. 's Zomers kun je eindeloos zwerven door een groen, meestal warm land waar water nooit ver weg is. 's Winters biedt vooral het noorden je een witte wonderwereld, met de groene pracht van het noorderlicht boven de zwaar met sneeuw beladen bomen. Reizen door Finland is een waar genoegen. Goede, maar soms onverharde wegen leiden tot in de verste uithoeken van het land en de fraaiste natuurgebieden zijn omgevormd tot goed toegankelijke nationale parken. Ook al ligt Finland in de noordoostelijke hoek van Europa, het is goed bereikbaar. Dagelijks vertrekken vliegtuigen naar Helsinki en 's winters gaan er charters en bijzondere reizen naar de wintersportplaatsen in Lapland. Geen land voor het massatoerisme, wel voor fijnproevers.

Ger Meesters

Åland

4

De archipel Åland (Fins: Ahvenanmaa) neemt een aparte plaats in. Dat is historisch zo gegroeid. De eilanden liggen dichterbij Zweden dan bij Finland en er wordt uitsluitend Zweeds gesproken. Bovendien hebben de eilanden een grote mate van zelfbestuur. Om die reden zijn de cruise ferry's tussen Zweden, Åland en Finland zo interessant: door de taxfreeverkopen zijn ze zeer geliefd bij zowel Zweden als Finnen. Ook de buitenlandse toerist doet er zijn voordeel mee, want de overtochten met deze luxe schepen zijn goedkoop.

De eilanden zijn vrij vlak, dunbevolkt en rijk aan natuur- en cultuurhistorische monumenten. In veel opzichten lijken ze op de Zweedse schiereiland langs de Oostzee en Botnische Golf, maar ze wijken met hun granieten basis duidelijk af van Öland en Gotland, die bestaan uit kalkplateaus. De archipel bestaat uit zo'n 27.000 eilandjes, waarvan er 6757 groter dan 0,25 ha zijn en slechts 60 bewoond. Er wonen bijna 28.000 mensen op die 60 eilanden, waarvan ruim 11.000 in Mariehamn, de hoofdstad en belangrijkste haven van de archipel. De eilanden werden al in de prehistorie bewoond, waarvan op verschillende plekken nog bewijzen zijn te vinden in de vorm van grafvelden uit de steentijd, bronstijd en ijzertijd.

< De kerk van Finström dateert van het einde van de 13de eeuw en is gewijd aan de aartsengel Michaël.

De haven van Mariehamn met de *Pommern*.

Sinds mensenheugenis wordt er al Zweeds gesproken op de eilanden en tot 1809 waren de Åland-eilanden een vrij zelfstandig onderdeel van het koninkrijk Zweden. In dat jaar moest Zweden Finland, inclusief Åland, echter afstaan aan Rusland. Zo werd Åland dus een deel van het grootvorstendom Finland binnen het Russische Rijk.

Toen het Russische Rijk na de revolutie van 1917 uiteenviel, hielden vertegenwoordigers van de gemeenten op Åland een geheime vergadering in de volkshogeschool van de eilanden en besloten te verzoeken om aansluiting bij Zweden. Een delegatie ging met een massaal door de lokale bevolking getekende petitie naar de Zweedse koning. Ondertussen verklaarde Finland zich onafhankelijk met dezelfde redenering

als de Ålanders gebruikten om aansluiting bij Zweden te zoeken. Finland wilde echter geen afstand doen van de eilanden en bood hun in 1920 in plaats daarvan zelfbestuur aan in de vorm van een Autonomieverdrag. Dit werd door de Ålanders afgewezen.

Het voorstel werd voorgelegd aan de juist opgerichte Volkenbond. In 1921 kwam die met een compromisvoorstel: Finland kreeg de soevereiniteit over de eilanden, maar werd verplicht de Zweedse cultuur, taal en gebruiken en het door Finland zelf aangeboden zelfbestuur te handhaven. Bovendien werd besloten dat de eilanden zouden worden gedemilitariseerd en neutraal zijn. Na de nodige aanpassingen van het Autonomieverdrag van 1920 werd op 9 juni 1922 de eerste zitting van het nieuwe landsting (het parlement) gehouden. Sindsdien is 9 juni een nationale feestdag op de eilanden. Het Autonomieverdrag werd in 1951 en 1993 vernieuwd en kan alleen met wederzijdse goedkeuring worden gewijzigd.

FASTA ÅLAND EN DE ARCHIPEL

Mariehamn ligt op het hoofdeiland van de archipel – Fasta Åland genoemd. Het eiland wordt diep ingesneden door baaien en fjorden en heeft daarvoor een zeer onregelmatige vorm. Het landschap varieert sterk, van de kale rotskusten van Geta, Saltvik en Sund in het noorden tot het rijke agrarische

landschap van Hammarland, Jomala en Lemland in het zuiden. **Prehistorische grafvelden** met duizenden graven (soms in de vorm van een schip – *skeppssättning* in het Zweeds) zijn vooral te vinden in Sund, Jomala en Saltvik. In Saltvik zijn bij de boerderij Borgboda bovendien de 1000 jaar oude restanten te vinden van de burcht **Borge** uit de ijzertijd in de vorm van de fundamenteën van een ringmuur. In die tijd lag het land 5 m lager en was de burcht aan drie kanten door water omringd. Een gemarkeerde wandelroute voert je hier langs meer, en oudere, prehistorische monumenten. Verspreid over het eiland staan verschillende oude kerken, zoals de kerk van **Finström**, waarvan de oudste delen uit 1280 stammen. Tegenover de kerk is in Pålssböle het **Von Knorringmuseet** te vinden.

Mariehamn/Maarianhamina

De enige en daarmee ook grootste stad van Åland is de hoofdstad Mariehamn. Met ruim 11.000 inwoners is de stad overzichtelijk, maar biedt tegelijkertijd alles wat je je maar kunt wensen. Het is bepaald geen oude stad:

Rauma kent nog een hele wijk met houten huizen in Vanha Rauma.

långa ruin, in het Fins *Huilun pitkä raunio*, vernoemd naar de nabijgelegen boerderij). In de graven zijn resten van verbrande botten en bronzen fragmenten van grafritten aangetroffen. Ten zuiden van het grafveld werd tijdens opgravingen in 2003-2004 een nederzetting uit dezelfde periode gevonden, waaronder sporen van huizen. Sammallahdenmäki staat sinds 1999 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.

➤ SAMMALLAHDENMÄKI, sammallahdenmaki.fi

TOP 3 – NIET TE MISSEN IN ZWEEDS FINLAND

- 1 Bezoek met je kinderen, die actief kunnen spelen in de vele attracties, het themapark Muminvärlden/Muumimaailma, rond de familie Moem en vrienden van de schrijfster/illustratrice Tove Jansson; het park is ontworpen door Dennis Livson, die destijds de animatiefilms naar de verhalen maakte
- 2 Ga wandelen in het nationaal park Teijo/Tykö met een netwerk aan gemarkeerde wandelpaden, waaronder 3 km ook geschikt is voor mensen met een beperking en maak ook kennis met industrieel erfgoed, waaronder de voormalige ijzergieterij van Kirjakkala
- 3 Ga eens kijken bij Sammallahdenmäki, dat niet voor niets op de Werelderfgoedlijst van UNESCO staat; loop rond op het enorme grafveld uit de bronstijd en voel de geschiedenis

TIPS EN ADRESSEN

TOERISTENINFORMATIE

- Turku Touring turistinformatie/Turku Touring matkailuinfo: Auragatan 8 (visitturku.fi).
- Je kunt bij het *turistbyrå* brochures krijgen, kaarten en souvenirs kopen en rondritten en -vaarten boeken. Ook bemiddelt het bureau als je op zoek bent naar accommodatie en kun je er fietsen huren.

VERVOER

- Het vliegveld van Turku ligt 8 km buiten het centrum. Internationale verbindingen gaan onder meer naar Stockholm (SAS, evt. met PopulAir via Mariehamn, Åland) en Kopenhagen (SAS). Uiteraard zijn er binnenlandse verbindingen, onder meer met Helsinki-Vantaa (Finnair). Wizz Air en Baltic Air onderhouden verbindingen met resp. Boedapest, Tallinn en Riga.
- Cruiseferry's van Silja Line/Tallink en Viking Line vertrekken via Åland naar Kapellskär en Stockholm in Zweden (tallink.com, vikingline.com).
- Vanuit Naantali/Nådendal vaart Finnlines eveneens naar Kapellskär in Zweden (finnlines.com).
- Vanuit de stad varen tal van schepen naar een of meer van de eilanden, hetzij in lijndienst, hetzij als rondvaart, al dan niet met een lunch of diner.
- Vanuit Korpo/Korpoo vaart een veerboot (alandstrafiken.ax) van Ålandstrafiken naar Kökar en Långnäs (Åland) en vanuit Osnäs/Vuosainen naar Brändö (Åland).

Auto

Binnen het centrum van Åbo/Turku geldt betaald parkeren, op straat en in de parkeergarages in het centrum van de stad.

Openbaar vervoer

- Blijf je langer dan 48 uur is er de Turistkort/Matkailijakortti die 1-7 dagen geldig is. Hij is te koop bij het servicebureau van het openbaar vervoer op de Auragata 5 (foli.fi).
- Treinen verbinden Åbo/Turku met de rest van het land. Er gaan lijnen in noordelijke, noordoostelijke en oostelijke richting (vr.fi).

Zuid-Finland

6

De zuidelijke kuststrook van Finland langs de Finse Golf is altijd de dichtstbevolkte streek van het land geweest en ook een van de eerste streken waar de Zweden zich vestigden. De oudste steden, havens en vestingen van het land zijn hier te vinden. De controle over de handelsroutes naar Rusland bepaalde de geschiedenis van Zuid-Finland. Het begon al met de Vikingen die deze route gebruikten om naar het Ladogameer te trekken en van daar via de Russische rivieren verder naar het zuiden en oosten. Later, toen het koninkrijk Zweden ontstond, werd Finland bij het rijk getrokken. Hier stonden de belangrijkste kastelen voor de verdediging van het land, want de grootste dreiging kwam uit het oosten.

Door de ligging aan deze strategische route kregen de steden en de bewoners het zwaar te verduren in de vele oorlogen die tussen Zweden en Rusland werden uitgevochten in de loop der eeuwen. Ook de Winteroorlog en de Vervolgoorlog in de periode 1939-1944 speelden zich deels in deze streek af. Op veel plekken zijn herinneringen te zien die verwijzen naar een van deze oorlogen.

Hoewel het een dichtbevolkte streek is, is er ook voldoende natuur te vinden. Niet alleen in de nationale parken, zoals Nuksio vlak bij Helsinki, maar ook aan de scherenkust langs de Finse Golf.

Zuid-Finland (Södra Finland/Etelä-Suomi) bestaat sinds de bestuurlijke herindeling in 2009 uit de regio's Egentliga Tavastland, Päijänne-Tavastland, Nyland, Kymmenedalen en Södra Karelen. De hoofdstad Helsinki/Helsingfors ligt ook in deze regio, maar die wordt in hoofdstuk 7 afzonderlijk beschreven.

De ruïne van Raseborg.

TAMMISAARI/EKENÄS

Tammisaari vormt samen met Karis en Pojo de gemeente **Raseborg/Raasepori**. De gemeente is vernoemd naar de burcht die hier in 1374 werd gebouwd door Bo Jonsson Grip, toen de machtigste en rijkste man van Zweden, waarschijnlijk om de Zweedse belangen ten opzichte van de Hanzestad Reval (Tallinn) te verdedigen. Nadat Ekenäs in 1528 het administratieve centrum was geworden, verloor de burcht Raseborg zijn belang. In 1546 verleende Gustav Vasa Ekenäs stadsrechten, maar al in 1550 verordende hij dat de burgers van Ekenäs naar zijn nieuwe project, Helsingfors, moesten verhuizen. Niet iedereen ging weg, waardoor de stad bleef groeien. In het begin van de 17de eeuw werd de kerk gebouwd en kwam er een school. In de jaren 1709-1710 bezweek de helft van de bevolking aan de pest. Een stadsbrand in 1821 legde het oude centrum grotendeels in de as, waaronder de kerk. De huidige kerk is een ontwerp van Charles Bassi.

In 1912 werd Ekenäs een garnizoensstad, waarna een kazerne in Dragsvik werd gebouwd. Na de Russische Revolutie en de Finse onafhankelijkheidsverklaring vertrokken de Russische troepen in januari 1918. Dragsvik diende daarna als gevangenkamp voor de Roden, met zo'n 9000 gevangenen, waarvan er 3000 stierven.

De stad werd in 1939-1940 gebombardeerd door de Sovjet-Unie. In juni 1941 werd de stad onderworpen aan artillerievuur vanuit Hanko en lucht-

Zuid-Finland

aanvallen. Na de oorlog werd de stad weer geheel hersteld. De oudste huizen in de zogenoemde Gamla Stan dateren van de 18de eeuw.

Raseborg

De grootste bezienswaardigheid van de streek is nog steeds de ruïne van de **burcht Raseborg**, enkele kilometers buiten het centrum van de stad. Na de dood van Bo Jonsson Grip kwam het slot aan de kroon. Het was door zijn ligging echter een belangrijke burcht en in tijden van onrust van belang voor de verdediging van de Zweedse belangen. In 1520 was Finland en dus ook Raseborg in handen van Kristiaan II van Denemarken, die er op 16 december bisschop Hemming Gadh en Nils Eskilsson Banér, die de opstand tegen de Deense koning leidde, liet ophangen. In 1523 werd Raseborg door de broers Erik en Ivar Fleming namens Gustav Vasa veroverd. Erik Fleming kreeg het slot tot 1540 in leen. Het slot was toen al dermate vervallen dat het niet meer werd hersteld. In de buurt werd vervolgens de stad Ekenäs aangelegd. De ruïne is later alsnog gerestaureerd en nu toegankelijk voor publiek. 's Zomers wordt er een middeleeuws festival met riddertoernooien georganiseerd.

Nationaal park Tammisaaren saaristo/Ekenäsarchipel

Ekenäs ligt aan de rand van het nationaal park Tammisaaren saaristo/Ekenäsarchipel, dat een oppervlakte van 5200 ha beslaat en bestaat uit meer dan 1200 eilanden en eilandjes aan deze zuidelijke scherenkust van Finland. Zowel op de fiets als met de boot kun je prachtige dagtochten maken. Onderweg kom je een rijkgeschakeerd dierenleven tegen, met soorten als middelste zaagbek, eidereend, en de grijze en gewone zeehond.

Dit nationale park werd opgericht in 1989, een doolhof van kale rotsachtige eilandjes en beboste grotere eilanden. Op de eilandjes en scheren aan de zeezijde zijn de zeevogels met name tijdens het broedseizoen beschermd. **Älgö** is een van de grootste eilanden in het nationaal park met dichte naaldbossen, donkere dalen en drie kleine meertjes, omringd door moerassen, maar ook rotsstranden. Bij Rodjan op Älgö is een informatiecentrum ingericht.

Karis/Karjaa

Deze stad staat vooral bekend om zijn vroegindustriële erfgoed, zoals **Svartå bruk**. Bij dit bouwwerk liet de patroon een formidabel landhuis verrijzen: **Svartå slott/Mustion linna**, dat in 1783-1792 naar een ontwerp van Erik Palmstedt werd gebouwd. Het huis is geheel uit hout opgetrokken en had als eerste woning vensters met dubbelglas om de kou buiten te houden. Het is gebouwd in een stijl die in Finland de overgang vormt tussen rococo en neoclassicisme. Het is omgeven door een park in Engelse landschapsstijl. In Svartå slott is nu een hotel-restaurant gevestigd. Het interieur is tijdens een rondleiding toegankelijk.

➤ SVARTÅ SLOTT/MUSTION LINNA, mustionlinna.fi

Ook bij **Pojo** liggen enkele historische fabrieken, zoals Antskog (1630), Billnäs (1641) en Fiskars (1649). Daarvan heeft **Fiskars** de bekendste naam, want nog steeds worden er scharen (met de kenmerkende oranje grepen), bestek, tuingereedschap en speelgoed onder die merknaam op de markt gebracht. Het bedrijf is inmiddels uitgegroeid tot een wereldomspannend concern, waartoe ook Arabia, Marimekko, Iitala en tal van andere beroemde internationale porseleinmerken, zoals Wedgwood, Royal Doulton en Royal Copenhagen, horen.

➤ FISKARS VILLAGE, fiskarsvillage.fi

▼ HANKO/HANGÖ

Hanko/Hangö is de zuidelijkste stad van Finland op het puntje van het schiereiland Hanko. De stad telt maar liefst 30 km zandstranden. Een van de grootste evenementen is de Hanko Regatta die jaarlijks in juli wordt georganiseerd. De Vikingen gebruikten de plek al in de periode 800-1000 n.Chr. om tijdens hun reis oostwaarts naar Novgorod in Rusland te rusten en te schuilen. Vanaf ca. 1400 wordt een zeestraat tussen de twee eilanden in de Hanko-ar-

Porvoo/Borgå is een authentiek stadje aan de Finse Golf.

chipel gebruikt als haven van voornamelijk Zweedse zeilschepen. Bij Hauen-suoli hebben deze zeelieden hun naam, initialen of hun wapen in de rotsen gekerfd. Deze **rotstekeningen** zijn nu een toeristische attractie.

Hanko kent een lange geschiedenis van oorlogen. In 1714 raakten de Zweedse marine en de Russische marine met elkaar slaags ten noorden van Hanko. Tegen het einde van de 18de eeuw bouwden de Zweden er vestingwerken op de eilanden en het vasteland. Om te voorkomen dat de Britten tijdens de Krimoorlog de forten Gustafsvärn en Gustaf Adolf op de eilanden zouden innemen, bliezen de Russen ze op in augustus 1854. In een van de overgebleven forten op het vasteland is nu een museum gevestigd.

De stad Hanko werd pas gesticht in 1874 en in 1879 werd er een badhuis geopend, waarna de stad snel populair werd bij de welgestelde Russen uit Finland en St.-Petersburg. Tal van prachtige villa's werden er tijdens deze periode in Hanko gebouwd, evenals een orthodoxe kerk. Na de onafhankelijkheid van Finland in 1917 eindigde de stroom van Russische toeristen. Overigens emigreerden in de periode 1880-1930 meer dan 300.000 Finnen via Hanko naar Noord-Amerika.

Hanko speelde dus een belangrijke rol in de geschiedenis, maar daar is nu weinig meer van te zien dan enkele monumenten die juist aan al die oorlogen herinneren. Het is een populaire verblijfplaats voor watersporters, die aan de scherenkust kunnen zeilen tussen de door de gletsjers glad geslepen rotsen.

De lutherse domkerk van Helsinki.

Het oudste stenen huis van de stad, het **Sederholmin talo** (Sederholms huis) uit 1757, staat op de hoek van de Aleksanterinkatu en Katariinankatu, op de zuidoostelijke hoek van het Senaatsplein. Hier organiseert het **Helsinki City Museum** wisselende tentoonstellingen.

► HELSINKI CITY MUSEUM, helsinkicitymuseum.fi

OUDE CENTRUM

In de wijk **Kruununuhaka/Kronhagen** ten noorden van de domkerk staan veel gebouwen in empirestijl, veelal ontworpen door C.L. Engel, zoals de gebouwen van het oude ziekenhuis aan de Unionenkatu, die nu in gebruik zijn door de universiteit. Het Nationaal Archief aan de Rauhankatu is van recenter datum en werd in 1890 gebouwd naar ontwerp van Gustaf Nyström. Ook de Bank van Finland ertegenover is aan het eind van de 19de eeuw gebouwd. Voor het gebouw staat een beeld van J.W. Snelmann die ervoor zorgde dat Finland in de 19de eeuw zijn eigen valuta kreeg, de markka. Aan de andere kant van de Snelmannkatu staat het Huis van de Standen, eveneens ontworpen door Gustaf Nyström, waar de lagere standen (burgers, boeren en geestelijken) bijeenkwamen. De vierde stand – de adel – had (en heeft nog steeds) een eigen gebouw, Suomen ritarihuone/Finlands riddarhus aan de Ritarikatu/Riddaregata. Het timpaan van het Huis van de Standen laat tsaar Alexander I zien tijdens de Landdag in Borgå/Porvoo van 1809.

De Russisch-orthodoxe Oespenski-kathedraal.

Ook het schiereiland Katajanokka/Skatudden wordt nog tot het oude centrum gerekend. Het was vroeger de zeemanswijk van de stad, met zeemanshuisjes, magazijnen en scheepswerven. Veel van de oude gebouwen zijn bewaard gebleven en nu in gebruik voor andere doeleinden. Het opvallendste gebouw is zonder twijfel de orthodoxe **Oespenski-kathedraal**. Hij torent hoog boven de wijk uit en is door zijn rode bakstenen, groenkoperen daken en gouden koepels en kruizen niet te missen. Vanaf het plein voor de kathedraal heb je een prachtig uitzicht over Helsinki. Het park rondom de kerk is een geliefde plek voor een picknick.

Het interieur van de kathedraal is net zo indrukwekkend als de buitenzijde en is deels afkomstig uit het Valamo-klooster op het eiland Valaam in het Ladogameer. Met name de iconostase die de altaarruimte afscheidt, is indrukwekkend (zie foto p. 134). Een kostbaar icoon van St. Nicolaas dat in 2007 werd gestolen, is nog altijd niet teruggevonden. In 2010 werd een tweede icoon gestolen, maar dat werd een jaar later teruggevonden.

De kerk werd uiteraard in de Russische tijd gebouwd en was in 1868 gereed. Nu is nog slechts iets meer dan 1% van de Finse bevolking Russisch-orthodox. De kathedraal is de grootste orthodoxe kerk in West-Europa en werd ontworpen door de Russische architect Aleksey Gornostaev. Onder de Oespenski-kathedraal langs de haven staat het hoofdkantoor van bosbouw- en papiergigant Stora Enso. Het witte kantoorgebouw is een ontwerp van de befaamde Finse architect Alvar Aalto. Gezien vanuit de stad is de combinatie van het modernisme van Aalto en de orthodoxe kathedraal niet erg geslaagd.

West-Finland

8

De westkust van Finland behoort tot de oudst bewoonde delen van het land. Al in de prehistorie leefden hier mensen, mogelijk zelfs al vóór de laatste ijstijd. De oudste steden in het gebied liggen ook aan deze kust, zoals Kristinestad/Kristiinakaupunki, Vaasa/Vasa, Nykarleby/Uusikaarlepyy, Jakobstad/Pietarsaari en Kokkola/Karleby. Deze steden werden in de 16de–17de eeuw gesticht, al waren er al veel eerder dorpen rondom de kerken verschenen. In het binnenland liggen echter de grootste steden, zoals Tampere, qua inwonertal de derde stad van het land, en Jyväskylä, de zevende stad. Deze steden zijn jonger dan de kuststeden en werden respectievelijk in 1779 en 1837 gesticht. De kuststrook werd al vanaf de 14de eeuw bewoond door immigranten uit Zweden, reden waarom deze streek nog deels Zweedstalig is.

Veel toeristen trekken hiernaartoe, aangelokt door de oude cultuur en de interessante kust. Ook een van de grootste natuurgebieden is hier te vinden, Merenkurkku/Norra Kvarken tussen Vaasa en Umeå (Zweden). Dit gebied staat op de Werelderfgoedlijst van UNESCO en wordt gedeeld door Finland en Zweden. De eilanden van dit gebied snijden de Botnische Golf als het ware in tweeën. Er wordt nagedacht over een brug-tunnelverbinding over en onder de Norra Kvarken om Zweden en Finland over de weg en per spoor met elkaar te verbinden.

Dit hoofdstuk beschrijft de regio's Pirkanmaa/Birkaland, Etelä-Pohjanmaa/Södra Österbotten, Pohjanmaa/Österbotten en Keski-Pohjanmaa/Mellersta Österbotten, die samen de bestuurlijke eenheid Västra och Inre Finland/Länsi- ja Sisä-Suomi vormen.

< Het betoverende landschap van Finland met zijn uitgestrekte bossen en glinsterende meren biedt een adembenemende ervaring voor natuurliefhebbers.

Kvarken bestaat uit een schier ontelbaar aantal eilandjes, soms met wat zomerhuisjes, en het worden er alleen maar meer door de landstijging.

tijde van de burgeroorlog. Ook het ontwerp van het centrum van Seinäjoki is van de hand van Alvar Aalto, die niet ver hiervandaan geboren werd in Kuortane. Het oude centrum van Seinäjoki ligt bij Törnävä, waar in een in 1827 gebouwd kruitmagazijn van Östermyra bruk een kerk werd ingericht, die in 1864 werd ingewijd.

Oravais/Oravainen

De slag bij Oravais was cruciaal tijdens de oorlog van 1808-1809 tussen Rusland en Zweden en vond plaats op 14 september 1808. De Russische troepen wonnen de strijd, waardoor de slag een keerpunt in de oorlog werd. Zweden verloor niet alleen deze slag, maar ook de hele oorlog en Finland werd daarna een grootvorstendom binnen het Russische Rijk.

In Kimo staat de smederij **Kimo bruk**, opgericht in 1703 door de Stockholmer Petter Heijke, die toen al de **Orisberg bruk** in de buurgemeente Iso-kyrö in bezit had. Bij de *bruk* stond een aantal smeedhamers, aangedreven door de waterkracht van de Kimo å. Ruïnes van de smederij uit 1791, die tot 1860 in gebruik was, zijn er nog steeds te zien. Rond 1860 werden er door water aangedreven molens binnenshuis gebouwd. De fabriek werd in 1979 gesloten en sinds 1986 worden er iedere zomer openluchtvoorstellingen op het oude fabrieksterrein georganiseerd. Het gaat meestal om historische toneelstukken geschreven door lokale toneelschrijvers.

Nykarleby/Uusikaarlepyy

Op de plek waar in de middeleeuwen het dorp Leppo lag, stichtte koning Gustav II Adolf in 1620 de stad Nykarleby, een van de 15 steden die hij in Finland stichtte. Eerder was er al een parochie met dezelfde naam, die bestond uit de dorpen Pedersöre en de streek rond Korsholms slott. Inwoners uit Leppo waren in de 14de eeuw op bedevaart gegaan naar Vadstena, waar ze bij het graf van St. Birgitta op wonderbaarlijke wijze genezen werden van allerlei kwalen. De kerk van Leppo werd daarom aan haar gewijd. Ook de huidige kerk, die gebouwd werd in 1708, is aan St. Birgitta gewijd.

Nykarleby was vooral van belang voor de uitvoer van teer, dat in de bossen van Finland in grote hoeveelheden werd geproduceerd. In het wapen van de gemeente staat nog steeds een brandend teervat.

Tijdens de Finse Oorlog van 1808-1809 werden twee grote veldslagen bij de stad uitgevochten tussen de Russische en Zweedse legers. Op 24 juni 1808 probeerden de Zweden de Russische troepen in de stad te omringen, maar slaagden daar niet in en de Russen trokken zonder merkbare verliezen verder naar het zuiden. Op 13 september van dat jaar versloeg Georg Carl von Döbeln een Russisch leger in de legendarische slag van Jutas, net ten zuiden van de stad. Tijdens de Russische heerschappij beleefde Nykarleby een gouden periode door de drukke scheepvaart. De stad werd in 1858, net als zoveel andere houten steden in Österbotten, getroffen door een stadsbrand, maar Nykarleby werd al snel herbouwd. Langs de brede straten staan nu berken, soms zelfs in twee rijen. De gedachte is dat vonken van branden door de bladerkronen van de bomen zouden worden opgevangen, zodat een brand zich niet zo snel kan verspreiden. De haven van Jakobstad werd echter te ondiep en de schepen gingen daarom in de tweede helft van de 19de eeuw naar Jakobstad/Pietarsaari, waardoor de ontwikkeling van Nykarleby min of meer stagneerde.

De Finse burgeroorlog van 1918 is een zwarte bladzijde in de geschiedenis van de stad, want toen werd het seminariegebied veranderd in een gigantisch kamp voor Russische krijgsgevangenen en vonden er veel illegale massa-executies plaats in de omgeving van de stad.

De rivier Lappo å (Lapuajoki) loopt dwars door de stad en aan de oostzijde staat de kerk uit 1708.

Behalve Georg Carl von Döbeln werd ook de schrijver Zacharias Topelius (1818-1898) in Nykarleby geboren. Zijn huis **Kuddnäs** is nu ingericht als museum.

Jakobstad/Pietarsaari

De stad werd in 1652 gesticht door Ebba Brahe, de weduwe van Jacob De la Gardie (vandaar de naam Jakobstad). De Finse naam Pietarsaari is afgeleid van Pedersöre, de naam van de buurgemeente. De Finse nationale

en kruisbessen. De wijnen hebben eenzelfde alcoholpercentage (12%) als ‘echte’ wijn, maar zijn zoeter dan een gewone wijn. Naast de wijnen worden er ook vruchtensappen en jams gemaakt van de bessen.

➤ ALAHOVIN VIINITILA, Alahovintie 236, Kortejoki, alahovi.fi

Nationaal park Etelä-Konnevesi

Het nationale park Etelä-Konnevesi werd opgericht in 2014 en bestaat uit bossen, rotspartijen, kliffen en eilandjes aan de zuidelijke en oostelijke oevers van het **meer Konnevesi**. Het meer is rijk aan forellen die op hun beurt veel visarenden aantrekken.

Nationaal park Tiilikajärvi

Tiilikajärvi werd opgericht in 1982 en beslaat 34 km². De zuidelijke en noordelijke natuur komen samen in dit park dat bestaat uit verschillende bos- en moerastypes. Het **meer Tiilikajärvi** zelf heeft een oppervlakte van 400 ha met stranden rondom en wordt opgedeeld door de toppen van een esker. Noordelijke vogelsoorten als keep en bosgors broeden in de bossen en in de moerassen zijn de gele kwikstaart en regenwulp de meest voorkomende soorten. Op Tiilikajärvi zelf is de parelduiker te zien en langs de oevers onder meer de kleine plevier. Andere broedvogels van het gebied zijn kleine mantelmeeuw, auerhoen, moerassneeuwhoen, rietgans, goudplevier en taigagaai. Soms broedt de geheimzinnige haakbek in het gebied. De bever leeft in de rivieren rondom.

Nurmes

De eerste vermelding van Nurmes dateert uit het jaar 1556. Oorspronkelijk was de bevolking orthodox, maar nadat het gebied in 1617 onder Zweeds gezag was gekomen, trokken veel orthodoxe bewoners naar Rusland. In 1651 werd een lutherse kapel gesticht in Nurmes. In 1873 kreeg Nurmes stadsrechten van de Russische tsaar.

Het centrum van Nurmes ligt op een smalle landtong tussen de meren Pielinen en Nurmesjärvi. De oude stad, ook Puu Nurmes (‘houten Nurmes’) genoemd, met zijn pittoreske steegjes, berken en houten huizen uit de 19de en vroege 20ste eeuw is van grote cultuurhistorische waarde.

Een bekende bezienswaardigheid van Nurmes is het **Bomba-huis** zo’n 2 km ten zuiden van het centrum. Het staat in een gereconstrueerd Karelish dorp, dat werd gebouwd in 1976-1981. Het is een replica van het drie verdiepingen hoge huis van Jegor Bombin, die daar in de 19de eeuw met zijn 24-koppige gezin in woonde. In het hoofdgebouw is een restaurant gevestigd, in de andere huizen kunnen toeristen overnachten. De omgeving wordt echter nogal gedomineerd door het naastgelegen, moderne spa-hotel Sokos Hotel Bomba aan de oevers van het meer Pielinen.

Oude stoomschepen bevaren nog steeds het Saimaameer.

Lieksa

Lieksa ligt in een van de dunstbevolkte streken van Finland. Het inwoneraantal van de stad daalt gestaag en is sinds 1970 zelfs gehalveerd tot een kleine 13.000 inwoners. De stad kende na de Tweede Wereldoorlog een korte bloeiperiode dankzij de vele evacués die vanuit Oost-Karelië naar Finland kwamen, nadat die streek aan de Sovjet-Unie was verloren.

Het begin was ook al niet gelukkig. In 1653 stichtte de Zweedse gouverneur-generaal Per Brahe op de plek waar nu Lieksa ligt een stad die hij Brahea noemde. Brahea was geen succes en werd nog dezelfde eeuw weer verlaten. Pas tegen het einde van de 19de eeuw ontwikkelde Lieksa zich vanwege het houttransport over de Lieksanjoki weer tot de belangrijkste stad van het gebied. Lieksa kreeg in 1936 marktrechten en in 1973 werd het samengevoegd met Pielisjärvi.

Vanaf de berg Koli (347 m) in het gelijknamige nationale park heb je een spectaculair uitzicht over het meer Pielinen, dat wel wordt beschouwd als het ‘nationale landschap’ van Finland. Eventueel kun je met een bergtreintje naar de top van deze berg. De bossen ten oosten van Lieksa worden ontsloten door gemarkeerde wandelpaden. 25 km ten noordoosten van het centrum van de stad kun je in de buurt van het **fort Ringsa** bij de stroomversnellingen van Ruunaa raften. Ten zuidoosten van Lieksa ligt het 105 km² grote nationale park Patvinsuo met uitgestrekte moeraslandschappen.

Het **openluchtmuseum van Lieksa** bevat 70 historische houten huizen met authentieke meubels en een museumgebouw, waarin de geschiedenis van de streek wordt gepresenteerd.

Lapland

11

Fins Lapland beslaat bijna een derde van Finland met een oppervlakte van zo'n 100.000 km², terwijl er slechts 3,4% van de bevolking leeft (ca. 180.000 mensen). Deze dunbevolkte streek met nog geen 2 personen per km² bestaat dus vooral uit uitgestrekte bossen, hoogvenen en golvend heuvellandschap, met her en der een wat hogere top.

Lapland is natuurlijk het land van de Sami of Samen die hier hun rendieren laten grazen. De Samische gemeenschap bestaat uit zo'n 5000 personen, die samen zo'n 200.000 rendieren hebben. Een klein deel van de Samen zijn Skolt-Samen, die na de Tweede Wereldoorlog van het Kola-schiereiland in de toenmalige Sovjet-Unie naar Finland zijn geëvacueerd. Zij hangen het Russisch-orthodoxe geloof aan en zijn vooral te vinden ten noorden van het Inarimeer rond het dorp Sevettijärvi.

De plaatsen worden in dit hoofdstuk aangeduid met hun Finse en Noord-Samische naam, gevolgd door hun – indien beschikbaar – Kolt-Samische, Inari-Samische en/of Zweedse namen.

< Vyborg werd gesticht door de Zweed Tyrgils Knutsson.

NOORDERLICHT FOTOGRAFEREN

Voor het fotograferen van het noorderlicht heb je genoeg aan een normale fotografie-uitrusting: bij voorkeur een systeemcamera, een goed objectief, een statief en een afstandsbediening. De camera wordt bij het fotograferen van noorderlicht geheel handmatig bediend.

Kleed je warm aan en denk vooral aan warm schoeisel! In heldere nachten is het meestal bar koud in Noord-Finland met temperaturen die tot ver onder nul kunnen dalen. Zorg er ook voor dat je camera goed kan acclimatiseren, maar stel hem niet te lang bloot aan de kou zonder dat hij actief is. Als je hem weer binnenbrengt na het fotograferen, zal hij onmiddellijk beslaan. Laat hem rustig drogen.

Instellingen

Een goed uitgangspunt is een sluitertijd van zo'n 10 seconden, maar dat is afhankelijk van de intensiteit van het noorderlicht en het niveau van het omgevingslicht. Het is een goed idee om de noorderlichtfoto's naar je gevoel wat te overbelichten. Daar het noorderlicht zich op een hoogte van 80-150 km bevindt, kun je op oneindig scherpstellen. Het is niet nodig om extreem hoge ISO-waarden te gebruiken. ISO 800 tot 1600 is hoog genoeg en voorkomt al te veel ruis. Schakel ruisonderdrukking bij lange belichtingstijden uit als je zo veel mogelijk foto's wilt maken. Door voor wat hogere ISO-waarden te kiezen en lange sluitertijden te gebruiken, krijg je wel enige ruis in de foto's, maar dat is in de beeldbewerking goed op te lossen. Zet beeldstabilisatie uit als je de camera op een statief gebruikt: een stevig statief en een afstandsbediening voor de camera zijn onontbeerlijk bij noorderlichtfotografie. Gebruik geen enkel filter op het objectief om een zo helder mogelijk beeld te krijgen.

Nationaal park Urho Kekkonen

Het nationale park Urho Kekkonen werd opgericht in 1983 en heeft een oppervlakte van 2550 km². De natuur wisselt af tussen kale bergen, moerassen en uitgestrekte bossen. De rendierhouderij en de jacht hebben een lange traditie in het gebied en worden nog steeds uitgeoefend. In de buurt van het park ligt het dorp en toeristische centrum Saariselkä. Saariselkä is ook de naam van het berggebied met lage toppen dat grotendeels binnen het nationale park ligt. In het gebied het dichtst bij het informatiecentrum en in het westelijke deel van het park zijn kortere en langere gemarkeerde wandelpaden, met overnachtingshutten, terwijl het oostelijke deel min of meer een echte wildernis is.

Inari/Anár

De oudste menselijke sporen dateren uit de periode 8000-7000 v.Chr. Die eerste mensen behoorden waarschijnlijk tot de Komsa-cultuur die zich langs de kusten van de Noordelijke IJszee had ontwikkeld. In de steentijd trokken ook stammen uit het noorden van Zweden en van de kusten van de Witte Zee naar deze streek, later gevolgd door de Samen. De Inari-Samen leefden van jacht en de visserij en hielden geen rendieren. Hun grondgebied komt ongeveer overeen met dat van de huidige gemeente Inari (Inari-Samisch: Aanaar, Kolt-Samisch: Aanar, Zweeds: Enare). De Samen van Inari handelden in de middeleeuwen levendig met Russen die langs de kusten van de Witte Zee leefden (de Pomoren), de Birkarlar zuidelijker uit Finland en via hen zelfs met de Hanze. De eerste schriftelijke vermelding van Inari is te vinden in een document van grootvorst Vasili III van Moskou en gaat over het innen van belastingen in Lapland in het jaar 1517. De Zweeds-Russische grens liep volgens de Vrede van Teusina in 1595 en de Vrede van Stolbovo in 1617 ten oosten van het Inarimeer, ongeveer waar nu de Fins-Russische grens loopt. Inari lag in een dunbevolkt gebied en de bewoners werden nogal eens door de Zweden, de Noren én de Russen belast. Dominee Johan Pictorius uit Kemi bekeerde rond 1630 de inwoners van Inari tot het christendom en in 1646 werd de eerste kerk gebouwd in Pielpajärvi.

Vanaf het midden van de 18de eeuw verruilden de Samen van Inari hun seminomadische leefwijze voor vaste boerderijen, later gevolgd door kolonisten uit Zuid-Finland. Rond 1830 waren er 121 boerderijen, waarvan driekwart van de Samen en een kwart van Finnen.

Na de Tweede Wereldoorlog moest Finland Petsamo afstaan aan de Sovjet-Unie. De daar levende Skoltsamen werden geëvacueerd en vestigde zich rond Inari. Het gebied rond Jäniskoski en Niskakoski werd aan de Sovjet-Unie verkocht in het kader van de herstelbetalingen. Dit gebied ten oosten van Inari was bijna onbewoond, maar was voor de Sovjet-Unie vanwege de waterkrachtcentrale in de Paatsjoki van groot belang.